

Katedra ruského a francouzského jazyka

Pedagogická fakulta

Západočeské univerzity v Plzni

Veleslavínova 42

301 00 Plzeň

tel. 377 63 6171

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce (co se nehodí, škrtněte): diplomová

Posudek (co se nehodí, škrtněte): oponenta

Práci hodnotil(a): Mgr. Michaela Pešková, Ph.D

Práci předložil(a): Bc. Vladimír Nágr

Název práce: Poetika Viktora Pelevina – představitele ruského postmodernismu (překlad povídky V. Pelevina Nika)

1. CÍL PRÁCE (uveďte, do jaké míry byl naplněn):

Cílem diplomové práce bylo přeložit povídku V. Pelevina *Nika* do češtiny, práci vybavit překladatelským komentářem a povídku analyzovat, zejména ve vztahu k ruskému postmodernismu. Cíle bylo dosaženo jen částečně – překlad povídky je adekvátní, avšak komentář k němu velmi stručný a analýza povídky rovněž.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Překlad textu ruského prozaika V. Pelevina je ze své podstaty velmi náročný úkol. Jde o složitý text s řadou narážek, zámlk, kontextů, Pelevin si pohrává s jazykem. Autorovi diplomové práce se podařilo celkově dobře zprostředkovat Pelevinův vyprávěcí styl a rytmus, jakoby monotónní plynutí textu. Volil adekvátní stylové prostředky a zachoval celkový smysl textu včetně pointy. Výsledný překlad je kompaktní a vyrovnaný.

Při bližší analýze však narážíme na řadu nepřesností, zejména sémantických posunů na úrovni slov a vět. Podrobně uvádím připomínky k prvním dvěma stranám překladu. Autor se zmiňuje, že pro Pelevinův text je charakteristická juxtaopozice, ale tuto pak ve vlastním překladu často ruší. Nedomnívám se, že je to optimální postup, který by vedl k lepší orientaci čtenáře. Někdy naopak, slova tvoří v překladu odlišná spojení, což posouvá význam textu. Expozice povídky v českém překladu nenavozuje příliš dojem expozice – překladatel mění čas sloves a svévolně situuje děj do minulosti, což příběhu ubírá na naléhavosti. Srovnáme-li první větu „Ныне, когда ее легкое дыхание опять рассеялось в мире, в этом облачном небе... и на моих коленях лежит...“ - „Nyní, když se její lehký dech opět vznášel světem, do oblačného nebe..., ležel na mých kolenou...“, vidíme určité změny v možné interpretaci: kromě změny v času nelze říct, že by překlad jasně asocioval odchod Niky na věčnost. Dále: „Снимок“ je přeloženo jako „obrázek“, což vyvolává jiné představy než správně „fotka“. Jako nevhodné se mi jeví překládat cizími slovy tam, kde je slovo s ruským kořenem, a to i u termínů („раздражитель“ - „stimulant“ - mohlo být bez problémů „vnější podnět“), („чувство“ - „емоце“). „Любой другой“ přeloženo jako „někdo jiný“ nemá takový význam nahodilosti jako „kdokoli jiný“. „...смягчить ей тяжесть существования вдали от древней родины“ je přeloženo „ulehčit jí život daleko od své rodné země“. Z překladu vypadá existenciální ladění („tíha existence“), náznak o „starobylé vlasti“, který čtenář může rozšířovat až posléze, když odhalí kočičí identitu hrdinky („starobylou vlasti“ je myšlen Siam – siamská kočka, tj. Thajsko). Překlad: „Slovo Veronika... vyvolávalo v mé mysli

vzpomínky na dětství. Na pronikavě vonící záhon bílých květů.“ V originále je však jiná významová vazba, a to ve smyslu „Slovo „Veronika“ ... vyvolávalo v mé paměti představu bílých květin vonících až k zalknutí, květin z jižního záhonu, který zůstal zasutý daleko v dětství.“. „Чутья к музыке речи у нее не было совсем...“ přeloženo jako „Její cit pro melodii hlasu nebyl tak dobrý...“ - v originále tedy „cit pro hudebnost řeči vůbec neměla“. Dále například „требовать иного“ jako „něco víc“ namísto „něco jiného“, „идушего по асфальту“ přeloženo jako „vydláždili“, tj. dochází ke změně stavebního materiálu. Nefrazeologický obrat je přeložen frazeologismem: „что именно так оно и есть“ - „že uhodil hřebíček na hlavičku“, možná tím autor dorovná, že předchází frazeologismus („Ему не приходило в голову...“), přeložil nefrazeologicky „Nedocházelo mu...“, což by mohlo být dobré řešení. Nicméně by bylo vhodnější, pro potřeby diplomové práce, v komentáři k překladu zdůvodnit. Z dalších lexikálních neobratností můžeme uvést např. „hrazda na klepání koberců“, lépe „klepadlo na koberce“ (str. 19 – str. 31), sporně se mi jeví překládat „gederovské“ album (str – 19 – str. 32) s vysvětlivkou pod čarou, když v češtině existuje ekvivalentní výraz „dederonské“, dnes ale snad lépe „východoněmecké“. Na str. 23 dole je uváděna v textu originálu citace z jiné knihy, v překladu tento fakt není vůbec čitelný. Apod.

Překlad uměleckého textu je bezesporu značně subjektivní záležitostí a uvedená kritika může být také tak chápána. Práce má však větší nedostatky i v dalších částech. Úvod nedefinuje přesně cíle práce a nenaznačuje její strukturu, jak by bylo záhodno. Analýza postmodernismu je adekvátní, oceňuji, že autor jde do větší hloubky a zmiňuje i členění postmodernismu (konceptualismus, neobaroko..., str. 4). Zařazení povídky *Nika* k postmodernismu však není žádným způsobem vysvětleno. S některými tvrzeními lze polemizovat: tezí, že „Postmoderna je poslední období, ve kterém se nachází společnost a umění.“ (str. 2), vyvrací sám autor na str. 5, když mluví o nynějším příklonu umělecké literatury spíše k „novému realismu“. Nepřesné je tvrzení, že hrdina románu *Omon Ra* umírá v moskevském podzemí – to je alternativní výklad, hrdina se naopak osvobozuje. Výčet Pelevinových děl končí rokem 2008, což jsou pět let stará fakta.

Jako nedostatečnou vidím kapitolu 5.3 „Komentář k překladu“, která sestává z jedné neúplné stránky. S autorovými myšlenkami se sice lze ztotožnit, ale chybí zde jakékoli důkazy pro překladatelovy postřehy, například, že jde o „obtížný text“. Není uveden žádný příklad, jak překladatel postupoval, aby až do konce povídky zachoval tajemství identity hlavní hrdinky, jaké varianty zvažoval apod. Přestože autor v Použití literatury uvádí teoretické práce o uměleckém překladu, v komentáři k překladu z nich nijak nečerpá, nepopisuje zvolené překladatelské postupy, neprovádí pečlivou jazykovou analýzu originálu atd.

Závěr práce neodpovídá závěru tak, jak by měl být proveden, tj. autor zde uvádí nové skutečnosti, otevírá téma do didaktické roviny, namísto aby shrnul výsledky své práce. V didaktických výkladech pak neshledávám popsané postupy za dostatečně přesné: Co je myšleno „tradičními formami výuky“? Jak specifikovat „pro studenty s pokročilejší znalostí jazyka“? Autor neuvažuje věk studentů a jiná kritéria, kromě otázek k obsahu textu neuvádí jiné úkoly (na bázi rozvoje jazyka či sociokulturní kompetence), nepracuje s různými druhy čtení. Čtení celého textu by bylo i pro maturanty jednoznačně složitě.

V práci výrazně postrádám oporu o české teoretické práce o Pelevinovi (zejména Tomáše Glance).

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Celkově je práce přehledná, má jednotnou úpravu a logické členění. Nacházím ovšem řadu nesrovnalostí. Především není správně zařadit text předlohy do vlastní práce. Tento patří do příloh. Text originálu je nakopírován ne zcela dobře, slévají se slova. Bez textu originálu má práce pouhých 33 stran, což lze respektovat jen z toho důvodu, že šlo o skutečně nelehký překlad.

V teoretické části práce se autor ve většině drží odborného stylu (až na výjimky, např. „Velice hezky to ve svém zamyšlení popisuje doc. PhDr. Josef Dobnal, CSc...“). Autor nerespektuje určitá pravidla formální úpravy, například názvy děl píše jednou bez zvláštního formátování, jindy kurzívou, jindy v uvozovkách (všechny varianty na str. 13).

V textu se vyskytují rušivé překlady: „přiznanční hrdina“ (str. 2), „bzíčení hmyzu“ (str. 10), a nedbalosti: „cílevědomě otevřená struktura textu“ (str. 2, zřejmě má být „cíleně“), „slova prozradily“ (str. 41). Text překladu je ve většině gramaticky správný, objevují se chyby ve 4. pádě zájmen („zapůsobit na mojí mysl“, str. 35; „poznal jí“, str. 36, „podívám se na ní“, str. 36), chyby ve větné interpunkci. Postrádám názvy děl v originále u jiných autorů než u Pelevina a jejich vrocení, u Pelevina naopak české překlady názvů.

Očíslován je pouze jeden obrázek. Citace nejsou zcela správné, navíc nejsou jednotné. Citace z internetových zdrojů naprosto neodpovídají citační normě. V několika odkazech (11, 12) chybějí uvedené stránky zdroje. U citace č. 13 se jedná o pracovní verzi odkazu, odkaz 16 je uveden před uvozovkami, citace č. 20 je neúplná, jedná se o článek ve sborníku, což z ní není patrné.

V překladu se objevují dvojice odkazy na poznámkový aparát, v poznámkách pod čarou a za textem, což je nesrozumitelné. K některým zdrojům autor neodkazuje vůbec. Např. na str. 9 uvádí „narazil jsem na aktuální článek“. Pomineme-li, že pro potřeby diplomové práce nelze na článek „narážet“, ale článek je třeba vyhledávat, není citováno, o jaký článek jde. Položky Použité literatury nejsou uvedeny v abecedním pořadí.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Je nesporné, že práce na překladu vybraného uměleckého byla velmi složitá, a autor se s celkovým textem vyrovnal relativně dobře, i když místy selhává v porozumění smyslu originálního textu. Je třeba ocenit, že překlad představuje samostatný kreativní výkon. Zároveň však práce vykazuje řadu větších i menších nedostatků jak metodické, tak formální povahy a některé její složky působí nedbale. Diplomová práce tak činí nevyrovnaný dojem a zmíněné nedostatky a nedbalosti snižují její úroveň. Vzhledem k náročnosti překladu hodnotím diplomovou práci celkově ještě jako dobrou. Jako lepší řešení bych však viděla její přepracování.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

Jaká další Pelevinova díla jste četl? Nacházíte v nich spojitost s povídkou *Nika*?
Vysvětlíte prosím pojmy, které se v práci vyskytly: palimpsest, simulakr, dekonstrukce, juxtapozice.

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

dobře

Datum: 20.5.2013

Podpis:

